І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь... — Т. Шевченко

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 128. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 7-го ЛИПНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 7, 1959 No. 128. VOL. LXVI.

КОНГРЕС КОНКУРУЄ З ПРЕЗИДЕНТОМ У ЗМАГАННІ ЗБАЛЯНСУВАТИ ФЕДЕРАЛЬНИЙ БЮДЖЕТ

Вашингтон. — Перша сесія демократичного 86-ого Конгресу зближається до свого закінчення, яке наступить вже за яких два місяці. Демократична більшість у Конгресі, яка спочатку хотіла змагатися з президентом Айзенгавером в устійнюванні і веденні господарської політики країни в останньому часі почала конкурувати з ним в намаганні здійснювати ощадностеву політику і добиватися збалянсованого бюджету. Тому теж у політичних колах передбачають повну перемогу економічної програми запроєктованої департаментом скарбу і бюджетовим бюром. Спочатку демократи плянували широку акцію економічної експансії країни, домагаючися збільшення видаткування в різних ділянках федеральної активности, що згідно з їхніми заявами мало б принести до пожвавлення в економічному розвитку. Але з часом, уступаючи перед аргументами Президента і перед вимогами здійснювати ощадностеву політику демократичний провід Конгресу пішов не тільки на повну співпрацю з урядом у змаганні до збалянсованого бюджету, але й почав навіть конкурувати з ним в реалізуванні все нових бюджетових ощадностей. Так, наприклад, останніми тижнями Палата Репрезентантів, не зважаючи на всі рекомендації Сенату, зредукувала в деяких ділянках програму закордонної допомоги. Змагання до ощадностей проявилося навіть в такій справі, як програма міжпланетних дослідів і розвитку, що її демократична більшість визнала одною з найважливіших, особливо ж з огляду на конкуренцію з Совєтським Союзом. Всупереч такому ставленню Палата Репрезентантів минулого тижня зредукувала драстично запропонований урядом бюджет Адміністрації Аеронавтики і Міжпланетних Просторів, в сумі 68 мільйонів долярів, зменшуючи його на 10 процентів. Співпраця демократичних кіл з през. Айзенгавером і його урядом у здійснюванні ощадностевої фінансової програми уряду привела до досить глибоких розбіжностей всередині самої демократичної партії. Лібералізні кола в цій партії висловлюються дуже рішуче проти політики співпраці з урядом, вважаючи, що вона послаблює вигляди демократичної партії у майбутніх виборах на Президента, бо вириває з рук демократичної партії важливі виборчі аргументи і можливість критики уряду в господарській ділянці.

ПРЕЗИДЕНТ КЛАДЕ НАРІЖНИЙ КАМІНЬ ПІД РОЗБУДОВУ КАПІТОЛЮ

Президент Айзенгавер закріпляє розчином вапна наріжний камінь під розбудову східньої частини Капітолю у Вашингтоні. Біля Президента муляр Гаф Петтерсон. В руках Президента лопатка, якої вживав Юрій Вашингтон в 1793 році.

АЙЗЕНГАВЕР: НАРІЖНИЙ КАМІНЬ КАПІТОЛЮ — ЦЕ ВІЧНИЙ СИМВОЛ ЗДА

Вашингтон. — Президент Айзенгавер в „Дні Незалежности" 4-го липня положив наріжний камінь під добудову східнього фронту Капітолю і при цій нагоді виголосив промову, в якій заявив, що це вже третій раз в історії ЗДА кладуть наріжний камінь під будову цього дому, і що, як американці будуть гідні цього, то Капітоль і надалі буде „вічним символом того, що Америка з допомогою Бога буде прямувати до справедливого для всіх народів у світі миру". Президент заявив 3,000-ам слухачів: „Ми щераз заявляємо, що ми є представлянням виборного уряду. Ми заявляємо про нашу відданість тим цінностям, на яких основується наша Республика. Самовдоволення нині, це пристосування руйнування завтра; динамічна присвята запевняє тривку життєрадісність". Під час промови Президента над американським Капітолем повівав зоряний американський прапор із 49-ма зірками, який вивішено в столиці над урядовими будинками пораз перший після того, як Аляска стала 49-им стейтом цієї країни. Президента представив зібраним спікер Палати Репрезентантів Сем Рейбирн. Президент уживав при покладенні наріжного каменя срібної лопатки, якою користувався Юрій Вашингтон в 1793 році, коли клав наріжний камінь під будову первісного Капітолю, і послуговувався також золотим Вашингтонським молотком добудови зборів з-перед 166 років. Ці пам'ятки по Вашингтоні Президент взяв від Роберта Г. Боглі — великого майстра масонської ложі. Лопаткою Президент положив трошки мулярської заправи, а молоток положив на наріжний камінь і швидко відійшов, бо, як не-масон Президент не хотів бути присутній під час дальших масонських церемоній, які мали відбутися так, як відбувалися в 1793 році, і в 1851 році, коли добудовували деякі частини Капітолю під час президентури Мілларда Філлмора. Промову Президента та інші документи вмуровано з мідяною скринькою в наріжний камінь.

Президент Айзенгавер в окремому зверненні закликав 2.5 мільйона американців за кордонами ЗДА, щоб у „Дні Незалежности" говорили своїм господарям про факти волі і про те, що ЗДА покладаються на Бога. „Ви можете бути горді на американський досвід, динамічність, життєздатність, конструктивність і надійність". Оповідайте про це своїм господарям, писав Президент, але „нехай самі факти говорять за себе, бо це вже є в нашій традиції не накидатися зі своїми ідеями іншим народам".

ЗДА мають в липні випустити 91.5 фунтового сателіта

Вашингтон. — Представник армійської агенції для справ балістичних ракет повідомляє, що десь в половині цього місяця мають випустити з досвідної площі Кейп Канаверал на Флориді найбільшого досі 91,5-фунтового сателіта Землі. Його мають вистрелити при допомозі армійської ракети „Юно II", яка складається з середнього засягу ракети „Юпітер" і з трьох дальших ракет із ціпким пальним. Це буде на три рази більший сателіт від дотеперішніх і він започаткує нову добу в дослідах космічних просторів. При будові цього сателіта використано 18-місячний досвід в дослідах над космічними просторами. Його мали випустити ще під час Міжнародного Географічного Року, який покінчився 31-го грудня 1958 року, але внаслідок деяких технічних труднощів цю пробу відкладено аж дотепер. Досі найбільший американський сателіт „Експлорер" важив 31 фунта, а „Ванґард" 21,5 фунта.

Ботлер проти демократичних провідників Конґресу

Вашингтон. — Голова Демократичного Крайового Комітету Пол М. Ботлер заявив на сфільмованому телевізійному інтерв'ю, що демократичні провідники в Конґресі ведуть консервативну політику, яка подобається південним демократам, але за яку в тяжкій ситуації". Демократична партія під час виборів в 1960 році, коли „знайдеться в тяжкій ситуації". Деократи готові програти вибори внаслідок теперішнього консервативного свого проводу на Капітолі,—побоюється Ботлер, який домагається, щоб його партія прислухалася більше до потріб і думок народу, а не йшла за південними консерватистами. На його думку, казав Ботлер, ми повинні старатися вплинути на демократичний провід в Конґресі, щоб він здійснював національну програму, а не поміркувану й консервативну програму" південного крила демократів, як це тепер діється. Ботлер надіється, що демократичний провід в Конґресі, якого він не назвав по прізвищах, хоч мав на думці сенатора Линдона Б. Джансона і спікера Сема Рейбирна, — змінять своє становище і почнуть здійснювати поступову демократичну програму, щоб виграти найближчі вибори. Ботлер гадає, що демократи виграли вибори в 1958 році не тому, що мали успіхи в Конґресі, тільки тому, що виборці не любили урядової партії, яка не мала доброго проводу.

В АМЕРИЦІ

● **Англійська королева Єлисавета II** — перша англійська володарка, яка перебувала в Канаді під час відзначення т. зв. „Дня Домінія", що припадає на 1-го липня. Єлисавета II промовляла в цей день зі „свого дому", з будинку уряду в Оттаві, заявляючи, що канадійці повинні бути горді з тієї сили, яка постала з об'єднання домінії, і висловила свою віру у славне майбутнє Канади. „День Домінія" відзначають у Канаді від 1-го липня 1867 року, після сфедерування всіх частин тієї країни.

● **Федеральне бюро погоди** передбачає, що в липні в північних стейтах ЗДА (на півночі від Ню Йорку, Пенсильвенії, Ілліной, Айови, Півд. Небраски, Вайомінгу аж до Орегону) температура буде холодніша від нормальної; в поясі стейтів на південь температура буде нормальна, а у всіх півден. стейтах, за виємком Флориди, буде вища від нормальної. Пересічна температура для липня становить у Ню Йорку — 75,9; Шикаго — 74,6; Денвер (Колорадо) — 72,8 і Сан Франсиско — 60,4. В північних стейтах і на Флориді атмосферичних опадів у липні буде більше від нормальної кількости.

● **У містечку Мід, Небраска,** заарештовано трьох осіб: пастора А. Дж. Маста з Ню Йорку, Карла Меєра з Шикаго і Росса Андерсона з Джорджії, які пробували вдертися до фабрики, де виробляють керовані ракети „Атляс", щоб запротестувати перед робітниками проти продукції цієї зброї. Усіх їх випущено згодом за кавцією по 1,000 долярів від кожного. Вони мають відповідати в суді за намагання вийти на терен військової фабрики.

600 ОСІБ ПРОВЕЛО ДОВГИЙ КІНЕЦЬ ТИЖНЯ НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка, Кергонксон. — Понад 600 осіб провело тільки минулий кінець тижня на Союзівці, вакаційно-виховній оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах, одні втікаючи від великоміських невигод в літньому сезоні, а інші шукаючи прохолоди та відпочинку і культурної розваги. Впродовж триденного кінця тижня, зв'язаного із Святом Незалежности в суботу, 4-го липня, Союзівка була переповнена вакаційними гостями і відвідувачами. Наче великий театр під вільним небом виглядала площадка перед Клюбом „Веселка" біля басейну в суботу ввечорі, під час культурно-розвагової імпрези, що її влаштував Ансамбль легкого жанру в складі Іванни Кононів, Марії Лисяк, Валі Калин, Ярослава Пінота-Рудакевича та Миколи Понеділка. Програму заповідав Іван Керницький. Наступного дня, в неділю 5-го липня, о год. 11-ій перед полуднем всч. о. Ярослав Кекіш відправив Богослуження, в якому, крім соток гостей, взяли зорганізовану участь і 40 дівчаток, що під опікою п-ні Аполлонії Книш та кількох виховниць перебувають на дитячому таборі. Зокрема великий здвиг народу, головно молоді всіх віків і походжень, був під час забави в суботу ввечорі при оркестрі „Амор". Цього довгого кінця тижня почався на Союзівці формально і цьогорічний вакаційний сезон, що так численністю, як і відпочинковими та розваговими можливостями заповідається ще славніше ніж у попередніх роках. Між приявними впродовж минулого кінця тижня гостями на Союзівці було багато відомих громадян теж з дальших околиць, між ними головний радний УНС Тарас Шпікула з родиною з Шикаґа, дружина головного контролера інж. Степана Куропася з Шикаґо, головна радна адв. Анна Чопик з Бостону, успішний союзовий організатор Микола Дербуш з Міннеаполіс та багато інших.

ПОМЕР СТЕПАН ГЛАДКИЙ, ОДИН З НАЙСТАРШИХ І НАЙБІЛЬШ ЗАСЛУЖЕНИХ ПІОНЕРІВ, ЩО ПОНАД 50 РОКІВ ПРАЦЮВАВ В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ"

Джерзі Сіті. — Минулого четверга, 2-го липня, тут у своїм домі о год. 1-ій вполудне дослівно заснув на віки Степан Гладкий, один з найстарших і найбільш заслужених українських піонерів в Америці, що понад 50 років свого життя провів за лінотипом друкарні „Свободи", від друкарського помічника починаючи, а на пості формана друкарні кінчаючи. Навряд чи був коли який список жертводавців на прерізні народні цілі, в якому між першими і найщедрішими не було б сл. п. Степана Гладкого, на поданні якого про вступлення до Українського Народного Союзу є дата 15-го лютого 1908-го року.

Бл. п. Степан Гладкий

Сл. п. Степан Гладкий народився в Стрілиських Старих, Бібрецького повіту, в Західній Україні 10-го червня 1890-го року, в родині середніх громадян. Мавши 16 років, він приїхав до Америки і тут спочатку він зазнав усієї недолі тодішніх українських поселенців у цій країні важкою працею, як 16-літній юнак, заробляючи на прожиток. Рік пізніше пішов на науку друкарства, а ще рік пізніше зголосився на працю в друкарні „Свобода", за лінотипом віддано працював весь свій вік, понад 50 років. Весь час, головно за своїх молодших років, брав найактивнішу участь в громадському житті, допомагаючи організувати його та наповнювати рідним українським змістом. Був форманом друкарні „Свободи" від часів з-перед другої світової війни аж до 1952-го року, коли почав занепадати на здоров'ю. У 1955-му році перейшов на пенсію, але ще й тоді, в рямках пенсійного закону, продовжував свою працю в друкарні. Навряд чи була в його громаді яка українська імпреза, на якій його не було б. Осиротив дружину Катерину та синів Емілія, Реймонда і дочку Любу, замужну Козачок. Брат Покійного, адв. С. Гладкий записаний в аналах Галицької України, як один з найвидатніших її подвижників. Похорон сл. п. Степана Гладкого відбувся в понеділок, 6-го липня рано, з похоронного заведення Івана Ковальчика до місцевої української католицької церкви св. Петра і Павла, а опісля на цвинтар Святого Хреста. Велика українська громада, зокрема працівники Головної Канцелярії УНСоюзу та Видавництва „Свобода", з жалем прощають свого довголітнього співробітника та Приятеля.

ПОМЕР ПЕТРО МАРТИН БАТЬКО АСЕМБЛІМЕНА З ВАЙОНУ, Н. ДЖ.

Вайон, Н. Дж. — Минулого четверга, 2-го липня, тут помер сл. п. Петро Мартин, один з піонерів місцевої громади, батько широко відомого стейтового асемблімена українського роду, Вільяма Мартина. Покійний осиротив, крім свого славного сина Вільяма, жінку Софію, другого сина Івана та дочку Лусію. Похорони відбулися в понеділок, 6-го липня.

Папа Іван XXIII видав свою першу Енцикліку в справі рятування миру

Рим. — Папа Іван XXIII проголосив 2-го липня ц. р. свою першу Енцикліку, яка буде відома від своїх перших слів „Ад Петрі Катедрам" (До Петрової Столиці). Офіційна назва Енцикліки — „Про сприяння під спонукою доброчинности, правди, єдности, і миру". Змістом Енцикліки є заклик до державних мужів всього світу, щоб вони вжили „всіх зусиль" для осягнення міжнародної єдности і тривкого миру. Тенденцією Енцикліки є — за коментарями західньої преси — підтримати конечність східньо-західних політичних переговорів. Проте в Енцикліці говориться буквально: „Ті, які поневолюють інших та які позбавляють їх їхньої законної свободи, безумовно не можуть нічим причинитись" до єдности у світі. Таким чином посередньо Папа згори засуджує комуністів і таврує їх, як головну перешкоду до тривкого миру. Енцикліка писана латинською мовою і має 11,000 слів. Папа пригадав, що його попередник Пій XI засудив був „фальшиве вчення" комунізму та повторив тепер те саме.

В Індонезії президент Сукарно проголосив свою диктатуру

Якарта. — Президент Індонезії Сукарно декретом з минулої неділі 5-го липня ц. р. уневажнив конституцію з 1950 року та привернув важність конституції з 1945 року, за якою він насправді має диктаторські права. Водночас Сукарно розв'язав парлямент і всі політичні партії. Тиждень тому Сукарно вернувся до Індонезії з 10-тижневої подорожі по світі. Під неприявність Сукарна, шеф збройних сил Індонезії генерал Абдул Гаріс Насуціон розв'язав був парлямент і заборонив партіям будь-яку діяльність. Негайно після проголошення теперішнього президентського декрету ген. Насуціон видав приказ до всіх частин армії підпорядкуватися новій ситуації, що її створює президент Сукарно. Уряд прем'єра Дюанди має податися до димісії. Прем'єром нового уряду, що його фактичним головою буде президент Сукарно стане — за твердженням преси — або знову Дюанда або генерал Насуціон. Сукарно віддавна змагав до введення в Індонезії системи „керованої демократії".

УВАН (Канада) видала працю проф. Маннінґа з допомогою УНС

Ню Йорк. — Мовознавча порівняльна студія проф. К. А. Маннінґа під наголовком „Англійські часи й слов'янські види" (в англійській мові) саме вийшла з друку в виданні УВАН в Канаді. Вона появилася як 34-ий випуск серії „Славістика" за редакцією проф. Яр. Рудницького. Праця ця, як це зазначено на титульній сторінці, „вийшла з допомогою Українського НСоюзу в ЗДА. Праця професора Маннінґа — це черговий подарунок для вченого в скарбницю української культури.

ЗАРЩИНА ВЕРНУЛАСЬ ДО ПОВНОЇ ЄДНОСТИ З НІМЕЧЧИНОЮ

Бонн. — Провінція Зарщини у кордонній смузі між Західньою Німеччиною і Францією, найбільш промислова область величиною 2.567 кв. миль з півтори мільйоновим населенням, вернулась вночі з минулої неділі на понеділок 6 липня ц. р. до повної єдности з Німецькою Федеративною Республікою (Західньою Німеччиною). Після останньої війни Франція окупувала Зарщину і прилучила до Франції, однак, у ході переговорів з Західньою Німеччиною над включенням її до західньої політично-оборонної системи, прийшло між урядами обох країн до порозуміння щодо надання Зарщині окремого статуту, як „европейській" країні. Проте у плебісциті 23 жовтня 1955 р. мешканці Зарщини, у величезній більшості німці, відкинули той статут та заявились за приєднанням до Німеччини. Франція гонорувала той вислід плебісциту і підписала з Західньою Німеччиною договір, за яким Зарщина політично приєдналася до Західньої Німеччини з днем 1 січня 1957, а економічно з днем 1 січня 1960 р. До того часу Зарщина мала залишатися у митній унії з Францією та з французькою валютою. Франція настоювала на праві вільного користування зарським вугіллям для свого стального промислу з сусідньої Льотрингії. Щораз кращі політичні й господарські взаємини Західньої Німеччини і Франції та створення трьох великих західньо-европейських економічних бльоків з участю цих двох країн (Стально-вугільна спільнота, Спільний господарський ринок та Евратом), а як теж — ще більше — тісна німецько-французька співпраця на протисовєтському відтинку дозволили на скорочення на пів року первісно передбаченого терміну щодо переходу Зарщини до повної — також економічної — єдности з Західньою Німеччиною. Від минулого понеділка зарські банки почали швидку виміну франків на німецьку марку, а митний кордон пересунено на 100 клм на захід. Сотні вантажних авт чекали перед кордоном Зарщини з західньо-німецькими товарами на в'їзд до Зарщини, якщо тільки впаде митний кордон. Тільки першого дня двадцять великих вантажних авт ввезли до Зарщини товарів на збірну вартість $150 мільйонів. Президент Західньої Німеччини проф. Теодор Гойсс висловив в депеші до прем'єра автономної Зарщини вдячність за стійкість зарських німців в настоюванні на поворот їх країни до політичної і господарської єдности з усіма іншими німцями. Вся німецька преса прославляє цю подію, як „мале з'єднення", що має попереджувати „велике з'єднення" поділеної Німеччини.

Козлов підтримав давні вимоги Хрущова — об'їздить тепер ЗДА

Вашингтон. — Фрол Козлов завів надії оптимістів, наче б він привіз якісь нові пропозиції від Хрущова, які відкрили б нові можливості злагоди з Совєтами в справі Німеччини й Берліну. Нічого такого не сталось. В своєму виступі в Клюбі Крайової Преси і Закордонної Преси у Вашингтоні 2 липня ц. р. Козлов повторив точнісько всі вимоги, що їх повторюють Хрущов і Громико, почавши від злощасної ноти Хрущова з 27 листопада минулого року щодо перетворення західнього Берліну на „вільне місто" та підписання мирового договору з „двома Німеччинами". З свого боку Козлов знову загрозив, що коли Захід не погодиться добровільно відкликати свої війська з західнього Берліну, то Совєти підпишуть із Східньою Німеччиною сепаратний мировий договір „з усіми наслідками того акту", натякнувши таким чином, що тоді німецькі комуністи в своїй новій ролі „суверенів" зможуть замкнути доступ до західнього Берліну. Якщо б західні держави пробували „силою" зберегти в західньому Берліні свої позиції, тоді — заявив Козлов — „сила стрінеться з силою". Водночас Козлов раз-у-раз запевнював, що СССР хоче „миру" та що не ставить ніякого „ультиматуму". В минулу п'ятницю Козлов закінчив свою офіційну частину візити і виїхав на туристичний об'їзд Америки. Він поїхав до Каліфорнії. През. Айзенгавер, ані державний секретар Гертер не матимуть вже більше з Козловим ніякої розмови — твердить преса.

Гарриман стверджує повне незнання Хрущова, що таке Америка

Париж. — Подорозі з Москви до Америки колишній нюйорський губернатор і колишній амбасадор ЗДА у Москві, Аверел Гарриман розкрив у синдикалізованій статті подробиці своїх розмов з Хрущовим. Він стверджує, що Хрущов з найбільшою самовпевненністю заявив йому, що протягом небагатьох найближчих років Совєти „здоженуть і переженуть" Америку та закріплять свою перевагу над нею в усіх царинах, показавши таким чином всім народам світу велику перевагу комуністичної системи. Хрущов переконаний, що всі народи підуть тоді за прикладом комуністичних Совєтів. Гарриман пояснює цю самопевність Хрущова трьома причинами: Хрущов, мовляв, переконаний у вищість марксизму над системою капіталізму і демократії; Хрущов вірить, що совєтська „семирічка" принесе величезні зміни в господарській системі не тільки СССР, але й світу, — врешті — Хрущов повний ігнорант, коли річ іде про Америку, її дійсність та її потенціяльні можливості.

У СВІТІ

● **Англійська королева - мати Єлисавета** купила американський „стейшен - веґен" марки Форда з Канади. Це — своєрідний вилім з традиції англійського королівського двору, де вживали з-правила „Ролс-Ройси" або австрійські „Даймлери".

● **У Польщі** сподіваються масового напливу туристів з Америки, здебільша польського походження. Значний відсоток американських поляків, що приїздять до Польщі у відвідини, знаходять собі там — дружин. Знавці відносин обраховують, що цього літа коло 200 польських дівчат вийдуть заміж за американців і виїдуть до ЗДА приспішеною процедурою.

● **На Цейльоні** триває затяжний страйк портових робітників. Нову сесію парляменту вперше відкрито без щорічної традиційної барвистої церемонії, в напруженій атмосфері неспокою. Густий поліційний кордон оточував парляментарний будинок. Комунізуючий міністер хліборобства і риболовства уступив зі свого посту, але його прихильники погрожують дальшою боротьбою.

● **Жан Амруш** — 53-річний альжирський мусульманський письменник із французькою освітою та культурою, що його твори високо цінені у французькій літературі, старався виступати як посередник між генералом де Голлем та альжирськими націоналістами. Тепер він таврує політику французького уряду в Альжирі, закидаючи йому сліпий послух перед військовиками, які „самі не знають, чого хочуть".

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЖИДИ Й НІМЦІ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ

Жидівська зброя для німців — це ніби диковина. Але насправді — справа складніша. Демократичний режим, який постав у Західній Німеччині на руїнах III Райху, визнав відповідальність німецького народу за злочини, доконані попереднім режимом. Відшкодування зах.-німецького уряду супроти жидів не обмежилось словами. Суми, які той уряд уже виплатив і далі виплачує Ізраїлеві, як відшкодування за втрати, заподіяні гітлерівським режимом, ідуть в сотні мільйонів долярів, поповнюючи державний бюджет Ізраїлю.

Ще більші зміни зайшли в політичній ділянці. Західня Німеччина стала членом Північно-Атлантійського пакту (НАТО), а ЗДА — головним покровителем у відбудові західньо-німецької збройної сили, як заборола проти совєтського агресивного імперіялізму. Відомо ж, що без допомоги американсько-жидівської спільноти, вкоріненої в господарсько-культурне життя Америки, було б неможливе постання і збереження ізраїльської держави. Совєти, які стали головним постачальником зброї найбільшому ворогові Ізраїлю — Об'єднаній Арабській Республіці — ведуть теж одверто ворожу політику супроти Західньої Німеччини і Ізраїлю.

Це — те підложжя, на якому зродилась торговельна угода, за якою Ізраїль має доставити для західньо-німецької армії 250.000 протитанкових гранат на суму 3,300,000 дол. Угода була підписана в березні цього року, а в грудні минулого року військова та закордонна комісії ізраїльського парляменту („кнессету") схвалили цю трансакцію. Але, оприлюднена тепер у жидівській пресі, за німецьким часописом „Дер Шпіґель", вістка про цю трансакцію викликала бурю серед жидівських кіл, які не всилі зрозуміти, як жид може продавати н'мцеві зброю, коли з німецької руки згинуло яких 15-20 років тому 6 мільйонів жидів. І в жидівській пресі та жидівському парляменті знялася буря.

Очевидно, що це підхід суто чуттєвий, не реально-політичний, не державницький. І прем'єр Ізраїлю, старий Давид Бен Ґуріон, виступив проти нього дуже гостро. Він рішуче боронить цю трансакцію з продажем зброї Західній Німеччині, заявляючи, що вона корисна для Ізраїлю, і що це єдиний критерій, яким повинна керуватись держава. Добрі взаємини з Західньою Німеччиною потрібні Ізраїлеві для того, щоб він міг втримувати добрі взаємини з іншими західніми країнами, щоб мав можливість купувати від них зброю для ізраїльської армії. Вбитих нацистами жидів — казав Бен Ґуріон — не можна воскресити: „коли б жидівські мученики могли промовити з-за могили, то вони сказали б: будьте сильні і майте цивільну відвагу". Бен Ґуріон затаврував критиків політики уряду супроти Західньої Німеччини, як демагогів, що грають на інстинктах мас, і загрозив своєю димісією. В голосуванні над цією справою у „кнессеті" в минулу середу 57 голосами проти 45 висловлено довір'я Бен Ґуріонові. „Проти" голосували представники двох лівих партій з 4-партійної урядової коаліції, комуністи і найправіші фанатики. Бен Ґуріон хоче виключити ці дві партії з своєї коаліції і правити „переходово" до осени, коли то відбудуться вибори. З тих міркувань він зголосив димісію свого уряду.

Ця справа відбилася голосним відгуком в міжнародній пресі. Вона характеристична, як доказ, з одного боку, закорінення національних і расових ресантиментів, а з другого, як доказ цивільної відваги мужів державницького формату. Ресантимент треба відкидати, коли ворог перестає бути ворогом, коли інтерес змушує з ним миритися, а символом цієї правди стала нині в світі приязнь між Аденауером і де Голем. Зате нема місця для пригадування прадавньої правди про першенство розуму над почуваннями в політиці тоді, коли мова про — актуального ворога. Коли деякі наші молоді політичні діячі, які шукають в УССР „реалітетів", засуджують українські ресантименти, то цей засуд ні при чому. Бо наші ресантименти стосуються не українського народу на рідній землі, не його боротьби та його творчих зусиль у найважчих окупаційних умовинах, а стосуються російсько-большевицького ворога, який був і є, стосуються режиму, насадженого ним, та свідомих і добровільних яничарів. У цьому всі ми, прихильники різних шляхів української політичної тактики, однозгідні. Заклики до розумового чинника у пропаґуванні орієнтації на „реалітети" небезпечні тому, що вони можуть викликати баламутство і послабити вороже духове наставлення, що його мусить мати український нарід, в першу чергу його політична еміґрація, до всього, що зв'язане із знищенням української народоправної держави, з уярмленням її та перетворенням в колонію. Тут нема місця на будь-яку ревізію ресантименту, бо не тільки почування, а власне й розум та розуміння української рації диктують потребу зберігати давнє наше принципове ставлення до підсовєтської дійсности в Україні.

ЯК ЗДІЙСНЮЮТЬ ДИСЦИПЛІНУ ПРАЦІ В СССР

Совєтська пропаґанда в найчорніших барвах змальовує умови життя робітників у так званих капіталістичних країнах, при чому соромливо замовчує факт, що робітники в СССР позбавлені одного з найцінніших прав, якими користуються вільні робітники, а саме — свободи праці. В Америці, наприклад, робітник може без ніякої перешкоди перейти на інше підприємство, якщо йому трапляється краще оплачувана праця або якщо він хоче змінити свою професію.

Із свободою праці тісно зв'язане право робітника не вийти на працю, коли він хворий або має полагодити якусь важливу особисту справу. Для цього він законно має певну кількість днів у році так званої річної і хворобової відпустки, під час якої одержує заробітну платню. Правда, робітника можуть звільнити, коли він занадто часто не з'являється на працю, або йому можуть не виплатити заробітної платні, коли він використав на хворобову відпустку більше днів, ніж йому припадало, але на цьому й кінчається.

А в Совєтському Союзі робітника, що не вийшов на працю, судять і виставляють на позорище. Це не злобна пропаґанда, а дійсна правда. Цю функцію виконують так звані „товариські суди", які останнім часом, за нібито ліберального режиму Хрущова, відновлено для того, щоб вони допомагали державі підтримувати потогонну систему праці.

Про діяльність цих судів розповів дещо в американській пресі колишній губернатор стейту Ню Йорк Гарріман, що недавно подорожував по Совєтському Союзі. Гарріман був очевидцем такого суду на сталепрокатному заводі в Ленінґраді. Судили одного робітника цього заводу за те, що він пропустив день праці. Обвинувачувало його керівництво заводу, а суддями були три робітники, яким, очевидно, партячейка доручила грати таку невдячну ролю. В ролі „присяжних" були робітники заводу, яких для цієї мети відпущено з праці. Обвинувачений виправдувався хворобою, пише Гарріман, але в той же час признався до вини й обіцяв поправитись у майбутньому. Після того, розповідає Гарріман, виступало кілька робітників, які засуджували його „злочин", але одночасно просили суд взяти на увагу пильну працю обвинуваченого в минулому. Остаточно на пропозицію когось з присутніх суд вирішив винести обвинуваченому догану.

Цей об'єктивний звіт Гаррімана конче вимагає коментарів. Якщо обвинувачений робітник дійсно був хворий, як він боронив себе, то навіть такий легкий присуд, як догана, був нелюдяністю у відношенні до нього. Хіба в країні „робітничо-селянської" влади, яка хвалиться найпрогресивнішим соціяльним законодавством, робітникам не дають хворобової відпустки? А може вона існує тільки на папері, як багато інших прав совєтських громадян? Сяк чи так, а виходить, що в Совєтському Союзі робітникові не вільно хворіти. Він мусить працювати, хоч би навіть валився з ніг. Такі умови існували тільки в період рабства, а в наші часи існують під режимами нацизму і комунізму.

Коли ж згаданий робітник не був хворий, коли він не вийшов на працю з якоїсь іншої причини або просто тому, що хотів відпочити, то хіба ж це такий злочин, щоб за це його аж судити, тим більше, що, як говорили свідки, у минулому він працював дуже сумлінно? В крайньому випадку могли йому не заплатити за той день, а не тягнути його на суд і примушувати до самообвинувачень у присутності товаришів праці, яких також примушено ганьбити його. Невже після того між ним і його товаришами праці можуть бути дружні взаємини і довір'я? В зв'язку з цим виникає ще одно цікаве питання: якщо суд мав доказ, що згаданий робітник не був хворий, то як він здобув той доказ? Очевидно, хтось зробив донос, і це також кидає сумне світло на відносини в совєтських підприємствах.

Кілька директорів фабрик нахвалялись перед Гарріманом, що ці так звані „товариські суди" — найбільш ефективний засіб підтримання дисципліни, бо робітники бояться ставати перед суд. Охоче віримо тим директорам, бо хто хоче переносити таку ганьбу і бути покараним доганою, перенесенням на гіршу працю чи взагалі звільненим з праці? Бо так звичайно карають робітника, коли він не вийде на працю. Очевидно, ці покарання заносяться також в горезвісну „трудову книжку", яка, побіч „товариських судів", є другим засобом прикріплення робітника до його праці та витискання з нього усіх сил. А тому, очевидячки, хворий робітник воліє йти на працю, ніж виставляти себе на такі неприємності.

Натомість ми не можемо повірити тому ленінґрадському юристові, який запевняв Гаррімана, що товариські суди нібито не є частиною совєтського державного судочинства. А не віримо тому, що директори фабрик і партячейки, які інсценізують ці показові суди для построху, є органами совєтської держави і працюють в її інтересах. Тільки крайньо наївні особи можуть повірити, що ці „суди" є виявом вільної громадської ініціятиви робітників, а не черговим трюком совєтської комуністичної партії, придуманим для того, щоб ще міцніше тримати в карбах і визискувати робітника, щоб примушувати до праці навіть хворих робітників.

Невеселі умови життя в країні, де дисципліну праці треба підтримувати аж такими нелюдяними методами. В Америці такі „товариські суди" немислимі, бо проти них рішуче виступили б і організоване робітництво і широка громадськість. Проти них напевно протестували б і совєтські робітники, якби не терор комуністичної держави.

Д. Михайлович

Ольга Кузьмович

ЛОНДОНСЬКА МРЯКА В МАССЕНІ

Ще п'ять років тому ледве чи писали в пресі про це маленьке містечко, подібне до тисяч інших на американській території. Цими днями Массена писалася на перших сторінках усіх американських і канадійських, ба навіть англійських щоденників. З огляду на положення над берегами озера св. Лаврентія, постановлено в 1954-му році саме тут побудувати другу величиною у цілому світі греблю, як частину гігантичного пляну — з назвою Доморського шляху св. Лаврентія. І ось 27-го червня, як урочисте завершення цих мільйонових плянів, Массена гостила у себе достойних гостей: королеву Єлисавету з князем Филипом, заступника президента ЗДА Р. Ніксона з дружиною, губернатора Рокефеллера, прем'єра провінції Онтаріо Фроста та цілий ряд інших високих особистостей.

Немов би на доказ виїмкової гостинности, ціле містечко, а зокрема величезні простори парків біля греблі Мозеса-Савндерса, окуталися в цей великий день такою густою мрякою, що більше нагадувала Лондон як стейт Ню Йорк.

•

Так ось під знаком мряки й пройшла вся плянова й неплянова програма цього свята. Можна це уважати за вияв незвичайної гостинности американців, які хотіли, щоб англійська королева почувала себе у них немов дома — як жартівливо сказав у своєму привітальному слові Р. Ніксон, — а можна бачити в цьому мудрість природи, що часом хоче показати свою перевагу над усіми технічними засобами, людською волею і владою королів. Як би воно не було, для мене, як глядача і обсерватора, суботнішній день був знаменитою лекцією стоїчного спокою англосаксонців.

Власне кажучи, ця лекція розпочалася ще в п'ятницю, коли ми в групі особистих гостей комішенера Р. Мозеса стояли безрадні на нюйоркському летовищі, слухаючи в молочній мряці шум нашого спеціяльного літака, що не мав змоги злетіти по нас на землю. Довгі години чекання не викликали у наших співтоваришів ні одного слова нарікання, ніяких злобних коментарів чи жалю — хоча більшість присутніх мала відбути в Массені важливі наради, оглянути всі улаштування гідроелектрівні і взяти участь в різних товариських зустрічах.

Коли ми нарешті прибули на місце призначення з перекресленими плянами майже цілого дня, єдиний коментар, який довелося мені почути, був у формі жарту, що, мовляв, все ж варто втратити два дні, щоб побачити на півгодини королеву. Не зважаючи на демократичність американського континенту, всі, що зібралися в Массені, були передусім під знаком візити королеви і можливости її бачити. Властива причина цього свята — відкриття греблі, яку збудували спільними зусиллями комісія електричної енергії стейту Ню Йорк і провінції Онтаріо, на 3,220 стіп довжини та сили 1,880,000 кіловатів, з величезними можливостями використати її для промислу обидвох країн, — відійшла на інший плян.

•

В суботу з самого ранку у непроглядній мряці безперервна колона авт сунула у напрямі тунелю імени Айзенгавера, де королева зі своїм почетом мала зійти зі своєї яхти на американську землю. Хоч як запевняли нас попереднього дня організатори цієї імпрези із штабу Р. Мозеса, що все мусить бути за пляном, соткам глядачів біля тунелю прийшлося ждати довгі години. Коли ми з горсткою щасливців зайняли задовго перед одинадцятою годиною призначені місця, подано до відома, що урочистість відбудеться принайменше на годину пізніше. З огляду на непроглядну мряку, яхта „Британія" не могла причалити на означеному місці, губернатор Рокефеллер кружляв над нашими головами в літаку, який не мав змоги приземлитись, а оркестра, що мала грати гимни обидвох країн, застрягла на половині дороги. Присутні достойники міста Массени запевняли, що такої мряки не було тут уже 30 років, але це не змінило ситуації. Гості чекали на своїх місцях, замінюючи дощовики на імпровізовані з газет капелюхи від сонця (коли температура піднялася до 90-ти ступенів), щоб тільки не проґавити приїзду королеви. Чи це був вияв англосаксонської флеґми, людської цікавости чи приспаного дитячого бажання бачити справжню королеву — важко ствердити.

•

О 2-ій год. почався рух на шосе, заблищали червоні однострої канадійської поліції. Перед нами, біля підвищення для достойних гостей уставляється 25 осіб, що мають бути представлені королеві. Між ними мейор Ню Йорку Ваґнер з дружиною і ті, що найбільше причинилися до переведення в життя цього великого технічного проєкту. Попереду, як господар, Р. Мозес з дружиною і президент комісії гідроелектричної енерґії з канадійського боку, Дж. С. Данкен.

Колона чорних авт задержується, і ось уже, без ніякої паради, попри нас проходить молода чарівна жінка в товаристві Р. Ніксона. Зараз за ними висока, струнка постать князя Филипа з пані Ніксон, а далі губернатор Рокефеллер з дочкою. Представники

(Закінчення на стор 4-ій)

ДИВЛЮСЬ...

Дивлюсь — прозорим літнім ґанком
П'янким від пахощів квіток
В повітрі перед нашим ґанком
Застиг березовий листок.

На павутинці непомітній
Він — ніби натяк боязкий
Про те, що день минеться літній
Про те, що вересень близький,

Що незабаром все навколо
Набуде зовсім інших рис,
Як набіжить осінній холод
На цей зелений сад і ліс...

Палай, палай, гаряче літо!
Ще стільки справ зробити слід:
Усіх зогріти, всім звеліти
Зрости, цвісти і дати плід.

А вже листок злетів з берізки
І, золотіючи, тремтить,
І всім про те, що осінь близько
Нагадує несамохіть.

НАТАЛЯ ЗАБІЛА

У світі читача

ЧИТАЧ І МОДЕРНА ПОЕЗІЯ

Немає сумніву, що літературні дискусії викликають завжди велике зацікавлення в читачів. На жаль, не часто вони в нас спалахують, якщо не враховувати дискусії про М. Хвильового, яка навідує нашу громаду періодично і вперто, наче азійське „флю".

Та й не дуже є кому продовжувати й підтримувати дискусії. Багато щасливішою була в цьому відношенні еміґрація, в перші роки по другій світовій війні, коли виринуло питання „великої літератури", коли зводилися на мурівських з'їздах двобої між Ю. Шерехом і В. Державиним, коли ще були між нами в живих і забирали слово такі індивідуальності як Юрій Клен і Л. Мосендз. Одні з них відійшли від нас, другі замовкли — дискутантів залишилося небагато (як напр., Є. М. з своїми знаменитими „Листами до любезних земляків" у „Віснику").

Тому з немалою радістю зустріли читачі початок дискусії з приводу нюйоркської групи молодих поетів-модерністів та взагалі з приводу модерних літературних течій. Здавалося, що дискусія при участі таких індивідуальностей, як Ю. Лавріненко-Дивнич, Вадим Сварог, Ігор Костецький, розвинеться в першорядну культурну подію.

Але, на розчарування читачів, все притихло. І так зависло в повітрі безліч питань недокінченої дискусії. Чи справді так різко треба виступати проти творчости молодих поетів? І куди нам прямувати, коли, з одного боку, бідкаємося, що наша література під тиском окупанта стає провінційною без змоги вільного розвитку і вияву, а одночасно обурюємося на тих, хто хоче йти крок-у-крок з літературами світу, з модерними течіями? І чи існування такої яскравої й оформленої групи як нюйоркська, не є само по собі корисним явищем? Адже відомо, що літературні течії проходять по країнах, як і мода. До нас вони докочувалися звичайно припізнено, не раз дуже незначним, останнім, найслабшим прибоєм, не раз тільки легким сплеском хвилі, одним-двома творами. Чи буде шкодою для нас, якщо якийсь стиль проявиться в нас досконаліше, повніше і вnору?

Колись посилав М. Зеров молоді українські таланти „до джерел" світової культури. Те, чого ми є свідками, переходить усі сподівання великого нашого критика й поета. Вигринула група молодих талановитих українських поетів, що черпають з цих джерел свобідно і вміло, „почуваючись як удома". Парадоксально, перед цією групою інша проблема, — проблема повороту до українських джерел. Але чи можна показувати молодим поетам дорогу до рідних джерел, не маючи з ними спільної мови?

•

Ставити більше питань, а їх ще чимало, значило б встрявати в дискусію, що не є метою цієї статті. Які б не були відповіді на ці питання, більшість читачів, всі оті, що розгортають „Свободу", починаючи читати її з другої сторінки, з кутика поезії, що хотіли б мати свого улюбленого поета, як інші мають улюблених фільмових артистів чи бейзболових асів — всі вони чекали від дискусії остаточної відповіді на одне питання: чи вся ота модерна поезія це рід інтелектуального „рак-енд-рола", яким не конче цікавитися? А якщо вже треба ґрати її поважно, бо ж в інших народів робляться підсумки успіхів модерністичної поезії і наші модерністи знайшли підтримку старших поетів (Б. Кравців, В. Барка), то як тоді читати, як „зрозуміти" модерну поезію, куди більшість читачів включає ще й такі різні поетичні індивідуальності, як Василь Барка, Вадим Лесич, Олег Зуєвський?

Виясняючи підложжя постання модерної поезії, Т. С. Еліот відмітив, що вони є продуктом „модерн майнд", модерного ума. Отже, якщо більшість з нас не може її сприйняти, так може ми ще не змодернізувалися? У своєму дотепному фейлетоні „З редакційного коша" („Наше Життя" ч. 6, 1959) п-ні Ната запитує між іншим, іронічно: „Чому не друкуєте модерних поезій? Так хочеться по щоденній праці відсвіжитись чимсь небуденним і незрозумілим".

Справді, хто шукає по втомливій праці відпруги й спокою в модерній поезії, той гірко розчарується. Але ж модерна людина і не шукає спокою взагалі. Модерна людина ненавидить спокій. Хіба ми не є свідками її вікендового „відпочинку", отої шаленої гонитви за невідомо чим?

Якщо модерна людина звертається до поезії, вона не знаходить уже смаку в спокійних пейзажах, настроєвих картинах, її нетерпеливить повільний, повний виклад думки. Вона прагне темпу. Щоб швидше. Як у їзді придорожні знаки, так хай миготять фраґменти метафор, стовплюються, перемішуються. Модерна людина саме цього хоче. Її ум схоплює без порівняння швидше цілість саме з цих фраґментів і знаходить глузд, зв'язок між предметами чи подіями там, де його, за законами логіки, здавалося б нема. Ця алогічність, плекана й застосовувана залюбки модерністичними поетами на догоду модерній людині і для збагачення поетичних засобів поруч з чудачними епітетами вроді „камінного саду", „залізного вітру", чи не найбільше бентежить читача.

А до того традиційна форма вірша в модерністів зруйнована зовсім. На перше місце висувається, проте, ритміка, музичність вірша. Схоплення цього ритму не легке, вимоги високі: „Ритми поезії сприймаємо так само чуттям, як і тони музики — завважує з цього приводу англійський критик сер Г. Рід. — Багато людей признає одверто, що вони глухі на тони музики. Я зустрічав дуже мало таких, які признають, що вони глухі на ритми поезії".

У цьому відношенні ми всі, мабуть, далекі від досконалости, бо, вихвалюючи музичність літератури старовинних греків, писав колись Оскар Вайлд: „Від часу введення друку і фатального (!!) розвитку серед середніх і нижчих верств замилування до читання, виступила в літературі тенденція апелювати щораз більше й більше до ока і щораз менше й менше до вуха, яке є фактично цим чуттям, що його з становища чистого мистецтва треба вдоволяти..."

Ця цитата пригадує нам колишні звади між читачами й поклонниками чистого мистецтва, „мистецтва для мистецтва". Модерні жерці не менше суворі й безцеремонні у відношенні до читача. Писав недавно Б. Рубчак з приводу збірки найяскравішої нашої представниці модерністичної поезії: „Поезія Емми Андієвської нічого не хоче від доби, не просить ласки в історії й не турбує мертвих..."

Не зважаючи на повище, висновки можна зробити оптимістичні, бо читачі аж ніяк не почувають себе мертвими, а постуляти модерністів (чого не добачують деякі критики) не тільки естетичні, але й етичні — спільні й зрозумілі і для читачів. Ці постуляти — зберегти в добу технології й нівеляційних доктрин людський дух індивідуальним, свіжим і неповторним. І тому, помимо труднощів, модерну поезію варто пізнавати.

Іван Смолій

Яків Зозуля

ПРОФ. Б. МАРТОС — ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ І ПРОВІДНИК У ДОБІ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

(2)

Незадовго перед революцією ювілят одружився з Марією Юріївною Кучерявенко, висококультурною, шляхетною українкою, громадською діячкою, яка померла в Празі 25 років тому.

Українська революція 1917 року застала Б. Мартоса вже цілком політично виробленим і досвідченим діячем. В тому часі мав він 38 років.

Борис Мартос включився в боротьбу за українську справу дослівно з першого дня революції. Він брав участь в І-му Національному Конґресі, в 1-му Селянському З'їзді, де був головою, був також головою українського кооперативного з'їзду і т. д.

У червні 1917 року ювілят увійшов до складу першого українського уряду — Генерального Секретаріяту, як генеральний секретар земельних справ.

Большевицький переворот викликав у Російській імперії політичний хаос. Увесь тягар відповідальности за спокій й безпеку в Україні спав на плечі Генерального Секретаріяту. Не можна було тратити ні одної хвилини часу. Треба було перебрати всю повноту влади.

Центральна Рада, у згоді з Генеральним Секретаріятом, визнала тактику, якої не сподівалися ні вороги, ні приятелі України. Перебрання влади було доручене спеціяльному Комітетові охорони республіки, обраному Центральною Радою, на чолі з Микитою Шаповалом, який мав усунути від влади росіян і поставити на їх місця українців, підпорядкованих Генеральному Секретаріятові.

З доручення цього Комітету комісари Центральної Ради, призначені протягом ночі, зголосилися на визначені їм місця й зажадали передання влади, як у столиці Києві, так і на місцях. Рішальне значення мало доручення, одержане Б. Мартосом, тоді заступником генерального секретаря земельних справ. Він мав підпорядкувати Генеральному Секретаріятові збройні сили Південно-Західнього фронту, який проходив через Україну. Коли наш ювілят зголосився в штабі головного командувача генерала Володченка в Бердичеві, генерал негайно скликав членів штабу на нараду. Політичним дорадником його був генерал Строґов, якого опінія була рішальна. Вислухавши заяву Мартоса, цей генерал спробував уникнути рішення, заявляючи, що армія є аполітична і виконує тільки накази своїх зверхників. Тим часом армія, мовляв, не дістала ніякого конкретного наказу, а тому не може висловитися ні за, ні проти Центральної Ради. Почувши таке, Б. Мартос встав і голосно сказав: „Струнко!" — Всі схопилися на ноги. „Іменем Української Центральної Ради наказую визнати Генеральний Секретаріят як правительство України і підпорядкувати йому цілий фронт!" „Слушаюсь!" — відповів ген. Строґов. Запанувала тиша, яку за хвилину порушив ген. Володченко: „Генерали, ви чули наказ влади. Тому наказую негайно його виконати".

Про цю подію за кілька хвилин послано по прямому проводу звідомлення владі до Києва та до всіх командантів на фронті і в запіллі. Воно перерішило дальші події. У Києві з наказу військових командувачів заарештовані були комісари Центральної Ради. Цих комісарів негайно звільнено, і вони негайно перебрали владу в свої руки. Я особисто був комісаром в окружнім санітарнім управлінні, до речі, одиноким з 12 комісарів, що не був арештований.

Дальший розвиток війни й революції відомий. В часах гетьмана П. Скоропадського наш ювілят повернувся до своєї природної бази-праці в кооперації, в Дніпросоюзі, Українбанку і Кооперативному Інституті, який заснував спільно з проф. Михайлом Туган-Барановським.

Відхід гетьманату грозив новими потрясеннями, бож німці могли здушити українські повстанські сили. Треба було попередити їх і виключити їх участь в обороні гетьмана. Цю місію виконав наш ювілят, що нав'язав зносини з проводом німецької військової ради в Києві, переконавши її про конечність зайняти становище невтралітету. Російські військові кола й гетьманські політики не знали про ці переговори і тому не могли їм перешкодити. Гетьманат упав і відновилась УНР. Відновилась рівночасно й війна з Росією. У цей час не було охочих входити до уряду УНР. Невдачі з різними орієнтаціями — на Антанту, на большевиків, спроби правих і лівих переговорів — втомили народ. Панувало загальне недовір'я між політичними групами і поодинокими діячами. Уряд Остапенка відійшов, а на його місце Директорія покликала на голову нового уряду проф. Б. Мартоса. Здавалося, що в цьому уряді всенародної коаліції відійдуть набік всі спори, а скупчиться вся народна енергія на боротьбу з большевиками. Галицька армія залишила свою ближчу батьківщину, й перейшла на схід від Збруча. Спільними силами Україна була звільнена від большевиків, постали місцеві органи влади, заведено нові закони, виріс державний апарат і усталилась українська валюта. Б. Мартос сильною рукою впровадив упорядковане фінансування армії й запілля.

На жаль, появилася на українських землях нова ворожа сила, — Денікін, яка змарнувала перемогу України над большевиками і нічого не принесла для демократичного Заходу.

Проф. Мартос, як політичний діяч і як провідник визвольного руху, виконав у найтяжчих часах великі завдання. При своїй енерґії, відданості справі, він, одначе, залишився мало поміченим, залишився скромним, без гучних відзначень. Він був охочий вислухати кожного свого опонента і навіть прийняти його арґументи, які були для нього переконливі. Він завжди ішов на співпрацю з кожним діячем, який одверто й чесно ставився до справи визволення України. Він був переконаний соціял-демократ і вироблений ідеолог, але не доктринер, який за буквою програми не бачить життя. Завжди самостійний, знав, чого хоче, і знав, що і як треба робити. Це — риса великого провідника й патріота.

Кінець

Степан Куропась

ЩИКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Микола Батюк і Василь Саґан — довголітні урядники Відділів 252 і 220 відійшли з цього світу одного і того самого тижня з початком червня. Перший з них — це б. фінансовий секретар, що збудував 252-ий Відділ, бо все мав нових членів. Мав всього 62 роки і всі знають його, як скромного, маломовного і працьовитого союзовця. Не лишив ні жінки ні дітей ні завіщання, і його важко запрацьоване майно забере стейт і адвокати. Умер на удар серця. Другий з них, якого скосила недуга пістряка, це знаний на Савт - Сайді довголітній предсідник Відділу, голова ОДВУ і основоположник всіх організацій на Савт-Сайді. Мав все відвагу постояти за правду. Добре виховав дітей, що колись разом з батьком працювали в МУН. Оба залишили добре ім'я і знаки своєї праці в громаді.

Д-р Петро Стерчо — секретар конвенції УНС в Клівленді, промувався другий раз на доктора. В Мюнхені одержав докторат з економії 1949 року, а 7-го червня ц. р. докторат політичних наук на університеті Нотр Дейм в Савт Бенд, Інд. Молодий український науковець, що вже 4 роки є професором каледжу св. Вінкентія в Лотроб, Па., це бувший активний народний робітник в Шикаґо, де був секретарем ОДВУ і Ліґи Американців Українського Походження. Написав дисертаційну працю про Карпатську Україну, яка з браку фондів чекає на видання. Промоція в Нотр Дейм це дуже цікава імпреза. Цього року участь в ній взяв архиєпископ Відня кардинал Кеніґ, що мав Понтифікальну Службу Божу на стадіоні університету.

Юрій Яримович — союзовець і бувший диригент хору Славута, що одушевляв нас в церкві св. Николая на 12-цятці, здобуває тепер тріюмфи між хорватами. Він став диригентом хору „Зоря", що є найстаршим хором шикаґовських хорватів. Тим хором диригував колись українець Юрій Бенецький — член хору Кошиця. Хор Зоря під батутою нашого диригента дістав відзначення за виступ 16 травня в Амерікен Голл. Хор цей здобув теж перше місце у змаганні хорватських хорів, що відбулося в Гері 13-го червня. Юрій Яримович ще раз доказує, що українці — співучий народ.

Михайло Баран — найкращий рекордовий секретар 221 Відділу, якого знала історія (а був ним і я) повдовів перед роком а минулої неділі одружився вдруге. Новою дружиною його є Катерина Доменчук, відома в громаді, бо довгих 20 літ була головною радною і головною контролеркою УНСоюзу. Одружена пара по вінчанню в новій церкві св. Иосифа о. Шарим, виїхала в пошлюбну подорож на Бермуди, звідки я теж дістав карточку. Обоїм народним робітникам вже коло 60-ки, але вони обоє активні в Союзах і Музею.

Велике число листів дістав я під час 3-тижневої відпустки. Листи є підписані, а два анонімних. Що пишуть? Деякі хвалять мене, що добре пишу у „Свободі", а анонімн радять мені перестати писати, бо, каже один, красвий адвокат (з листа не можна цього пізнати), що я партійний, а другий каже віддати цю працю українським письменникам і поетам, що замітають — на хліб. Навіть сердега вичисляє імена тих поетів, якия я, розуміється, знаю особисто. Що ж — я міг би віддати „Шикаґовську Хроніку" тим поетам, що замітають. Але я не маю що віддавати, бо вони можуть і так писати до „Свободи". Правду каже анонім, що на велику громаду одного репортера замало, отже є нагода і для них. По-друге, не всі особи вичислені є в Шикаґо, отже як можуть вони писати? А потретє і то найважніше, поетам моя резиґнація не поможе, бо „Свобода" мені цента не платить і поети мусіли б не лише писати, але й дальше замітати. Бо з чого ж жити? Відносно партійности — то це стара байка! Добровільний репортер йде там, куди його просять, або там, куди він любить йти, він платить собі вступ, а куди просять, то повинність тих, що просять дати безплатному репортерові бодай вільний вступ! Так роблять американці, а ми теж в Америці і користуємося також чотирьома свободами, куди йти, а куди ні! Є теж один лист з Шарпсвил, Па., де один наш старий еміґрант написав книжку „Спомини піонера" і хоче її видати коштом 944,40 дол. Дохід призначений на інвалідів. Просить мене дати жертву на видання книжки, бо знає мене зі „Свободи" і народної роботи. Інший лист, з Огайо, просить мене дати стипендію його дочці на курси на Союзівку. Він чув, що я добре заробляю, і в Союзі і в Шикаґо. Поміч на видання книжки я вислав, але стипендії таки дати не можу. Є ще інші листи, і всіх вичисляти не буду. Одно лише хочу ствердити, що безплатна слава у „Свободі" потягає за собою теж кошти, бо треба не лише людям відписувати, але й фінансово помагати. А як не помогти, то напевно хвалити мене не будуть, але на те немає ради!

Греко - Католицьке „Сосдиненіє" — братський союз карпатських українців а властиво донині ще русинів, проголосив теж ювілейну кампанію за новими членами. До Шикаґо приїхали двох організаторів і з одним з них мав я нагоду говорити. Від нього я довідався, що „Сосдиненіє" має 1160 Відділів в 23 стейтах Америки і в Канаді. Має 19 мільйонів майна і існує теж 65 років. Їх грамоти варті 140%, а члени до 40-вого року і до 4,000 обезпечення не підлягають лікарським оглядинам. Організатор, про якого мова знає, що „щось є" між греко - католиками, що „щось є" між русинами і українцями, але він тут роджений американець руського роду, любить руські традиції і хоче працювати для народу, з якого вийшов. Як йде робота, — питав я? — Дуже слабо, бо старі вимирають, нових з краю нема, а тут роджені за Сосдиненіє не дбають. При тій нагоді я дав йому лекцію про УНСоюз і піддав йому думку злуки обох Союзів, з чого він сердечно сміявся. „Іт вонт ворк" — заявив він. При тій нагоді хочу додати, що карпатські русини закладали наріжний камінь під будову нової школи при парохії св. Марії на 49-ій і Сілі, в присутності єпископа Миколи Єлка.

Спілка „Тризуб" — перейшла з початком червня суму 15 мільйонів. З цієї нагоди дирекція цієї щадничо - позичкової установи американських українців мала спільний обід в „Сирлайн Клаб" в Різнях Худоби 12-го червня. Точно рік тому в тому самому місці дирекція спілки мала теж спільний обід, бо досягнено суму 10 мільйонів. Значить спілка „Тризуб" йде річно п'яти мільйоновими кроками, значить за рік будемо знову мати спільний обід і 20 мільйонів.

День УНСоюзу буде в нас в неділю 12-го липня. По 25 літах імпреза відбудеться в іншому, як дотепер, місці. Отже нове місце і новий бесідник повинні привабити нових людей. Теж новий спосіб вибору королеви повинен зацікавити більше дівчат, що хочуть слави добувати. А новим бесідником буде редактор „Соботи" А. Драган.

Літні вакації зачалися і люди їдуть на кілька тижнів або на „вік - ендс". Їдуть на Пластову Оселю „Великий Луг" 220 миль від Шикаґа. Їдуть до Равнд - Лейку — 40 миль. Рибалки їдуть до Висконсин на озера і ліси, а пані дуже люблять чогось відвідувати — Торонто. Молодь їде виховуватися на дитячу оселю в Равнд Лейку, або на фарму д-ра Івана Смука, де під опікою виховників проходить час. Заможніший народ їде далі на полудне до Мехіко, а цього року вибирається одно маленьке товариство до Аляски, нового 49-го стейту. Їдуть теж на Союзівку. Отже — є вакації, нема імпрез, але є спека, і тому народ спочиває, щоб набрати нових сил до імпрез восени і взимі. Хроніка не буде мати нічого цікавого занотувати, але як збереться щось, то радо скоро напишу.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Закінчення Курсів Українознавства в Нюарку, Н. Дж.

13-го червня в домівці Пласту при Бельмонт Евню 9 в Нюарку відбулося закінчення шкільного року „Курсів Українознавства". Заля була вщерть виповнена учнями та родичами, які прийшли послухати інформацій про успіхи своїх дітей. Збори відчинив проф. Кость Кисілевський і він поінформував присутніх про трудноші, які йому і проф. Горняткевичеві довелося перебороти впродовж минулого шкільного року, та подав офіційний звіт.

Мені під час еміґрантського життя теж прийшлося бути учителем народної школи на Підкарпаттю, то я з інтересом стежив за інформаціями. Моя донька впродовж 6 місяців відвідувала цей курс і проф. Кисілевському вдалося досягнути того, чого я не міг досягнути від моєї доні протягом кількох років. Вона народилася в Німеччині в Гессен в таборі Корнберґ і все вважала себе німкенею. Коли почала ходити до публічної школи, то на всі намови вчитися української мови відповідала, що в Америці цього не треба. Говорити — вона говорила, але писати, а ні руш. Їздити автобусом, та ще вечером було далеко, але проф. Кисілевський розв'язав цю проблему легко, після науки відводив мою доню і інших дівчаток до автобусу і сажав їх, а сам вертався до школи. Уже по двох місяцях моя доня питала мене, як то було під час визвольних змагань, як виглядала українська хата, як проводили по селах Івана Купала. А вже перед весною, вертаючися додому, я знайшов на дверях записку, це моя доня повідомляла, що пішла до книгарні і просила прийти за нею, писано було українською мовою і добре.

Нам, учителям державних шкіл в ЧСР (на Підкарпаттю), прислуговувало право давати на кару учнів, що не відвідують школи, був не писаний закон, що учнів можна і бити, із обережности, правда, більше по руках. Але деякі батьки ходили до інспектора жалітися... Мій інспектор, Анталовський, вислухавши такого батька, мовчки оглядав його зо дві хвилини, а потім повільно казав: „мій любий, газдонько, хіба ви забули — що без муки не єсть науки". Батько кланявся, бив дома сина, а жінку лаяв, що намовила іти на скаргу. — „А ти лингарю (розпущений) і не кажи, як тебе п. учитель наб'є!" — попереджав він сина. А проф. Кисілевському і Горняткевичеві треба було вміти притягнути учнів, зацікавити їх і показати результат. Коло 7 години прийшов проф. Горняткевич. Теж мила людина. Далі видавали свідоцтва і проф. Горняткевич поінформував батьків про своїх учнів і признався, що до українських учениць він має великий респект, бо вони ніколи не псули йому настрою, цього він не може сказати про деяких хлопців. Дійсно, пізніше, коли він викликав їх по свідоцтва, я безпомилково пізнавав „бурсаків". Обидва професори добре знали своїх учнів і видаючи свідоцтва казали „цей готовий історик", а той буде „лавреатом".

Приймаючи подяки, проф. Кисілевський казав, „це не лише його заслуга, бо йому помагали пані Робак і пані Пришляк". Перед кінцем кілька учениць старших кляс прочитали короткі нариси на тему, як сформувалася українська нація (панна Смішкевич), панна Стасюк навела слова, які українська мова дістала від складових елементів (готів, слов'ян), Н. Качмар подавала інформації про Кахівське море. Панна Л. Стасюк прочитала реферат про княгиню Ольгу. В цей же день четверо учнів і учениць склали матури. Найліпше склала Таня Цибик, Оксана Нагнибіда (полк. Нагнибіда є головою батьківського комітету), Кордуба Юрко та Богдан Воробець. Під кінець семеро учениць в гуцульських строях чудово протанцювали Аркан. Між ними виділялася Таня Рауш, яку я знав ще з Корнберґу дитиною.

Обом професорам піднесено китиці квітів. Уже в автобусі моя доня сказала: „Татку, я хочу вчитися українських танків". Їхав я додому в піднесеному настрою, як після доброго концерту. Раджу всім, діти яких ходять до загальних шкіл, записати їх на курси українознавства, бо там крім мови вчать шанувати батьків, вірувати в Бога, а це переводять у життя високо кваліфіковані педагоги.

Інж. І. К-ч

● **Доповідь ред. Б. Кравцева,** про тенденції і процеси в сучасній підсовєтській українській літературі влаштував Літературно - Мистецький Клюб у Торонті в суботу дня 27-го червня ц. р. Після доповіді, що її слухало яких 100 осіб, відбулася дискусія.

Свято Матері в Йонґставн, Огайо

Пластова Станиця та Відділ ОУА „Самопоміч" влаштували Свядо Матері в неділю 31-го травня.

Свято розпочато молитвою, яку провів парох української греко - католицької церкви Пресв. Тройці о. монс. Л. Адамяк, по чім д-р Р. Стахура сказав вступне слово, (реферат) в якім підчеркнув обов'язки матері як громадянки.

Дальша програма була розділена на три частини: Мати Божа, Мати Україна і Рідна Мати, і була виконана майже в цілості самими дітьми — пластунами. До кожної частини виголошувала відповідний вступ ст. пластунка панна Діді Домбчевська.

В першій частині була деклямація, яку виголосила Маруся Штинь. Пластунки відспівали релігійну пісню. Слідувало тріо „Божа Мати", яке заспівали Орися і Маруся Штинь та їх мама пані К. Штинь. Акомпаньював на піяно пластун Майк Мигаль. Орися Штинь заспівала „Аве Марія", при чім акомпаньювала собі сама на фортепіяні, її сестра Маруся на скрипці а їх батько, п. М.Штинь на флеті.

В другій частині Свята деклямувала маленька Марта Штинь, а пластунки відспівали дві патріотичні пісні.

В третій частині гарно заграла сольо на фортепіяні Орися Штинь. Крім того грали на фортепіяні Віра Бурий і Яр. Горбачевський. На трубках грали Івась Мельник і Тарас Глива. Акомпаньювала їм на фортепіяні Орися Штинь. Деклямації в цій частині виголосили Орися Штинь, Ярцьо Горбачевський та маленька Любця Бурий. Пластунки заспівали пісню „Зірвалася хуртовина".

На кінець всі пластунки заспівали пісню „Радісний нам нині день" і взявши квіти і дарунки, підходили до своїх мамусь з ґратуляціями та висловами любови, пошани та вдячности. Свято закінчено загальним співом національного гимну.

До підготови цього вдалого Свята причинилися в першій мірі панство Микола і Катруся Штині і пані докторова Анна Домбчевська та ст. пластунка Діді Домбчевська. Пан Степан Бурий занявся декорацією сцени. Всі учасники були вдоволені з цього гарного Свята а зокрема мами тішилися виступом своїх дітей. Думаю, що і тати тішилися тим, що мамам виявили пошану і вдячність за їх труди та кождоденні турботи.

Д-р Роман Стахура

Концерт визначних студентів УМІ в Ню Йорку

Між імпрезами, що їх улаштовують централя і відділи УМІ на закінчення шкільного року, окреме місце займають концерти визначних студентів. Цього року ці найкращі учні УМІ концертують в Ню Йорку — 30-го травня; Нюарк — 7-го червня і Филаделфія — 14-го червня.

Концерт в Ню Йорку в залі УНДому пройшов в атмосфері серйозної мистецької відповідальности молодих виконавців.

Першою виступила на концерті представниця творчої ділянки (кляса композицій І. Соневицького) — дванадцятилітня Володимира Сенів, яка, хоч ще не „визначна", то визначається особливим замилуванням до музики взагалі, а до композиції зокрема. В. Сенів виконала свої композиції „Плач Ярославни" і „Гумореску". Певність її гри і оригінальність мелодики, ритміки і гармонізації її творчих спроб свідчать про її талант і серйозний підхід до справи.

Галина Саґатий з Филаделфії, кляса Ю. Оранського — показала широку скалю своєї музичної емоційности від сумної, гарним тоном виконаної Елеґії Лисенка до безжурного, рухливого Емпропті Ес-дур Шуберта, заграного брилянтною технікою і виразово видержаною середною частиною твору.

Наталка Зеленська (Ню Йорк) кляса М. Полевського, — представила себе в сонаті Моцарта, в прелюдії Баха і в Шопені (Вальс і Етюд), як учениця, яка виказала поступ у своєму навчанні, але якої безсумнівні музичні спосібності домагаються на ступні її заавансування соліднішого оперття в технічному випрацюванні виконуваних творів.

Стефа Маличівська з Ню Йорку, кляса В. Цісика — розвивається послідовно та швидко під оглядом якости, теплоти тону, як також в техніці та репертуарі. Про це свідчило гладке, музикальне виконання великої Чаконни Віталі і Слов'янського танку Двожака — при зрілому і повному вичуття солістки — акомпаньяменті М. Цісик.

Марта Винницька з Филаделфії, кляса Р. Савицького — грала Шопена Ноктюрн Дес-дур і Фантазі - Емпромпті з виразним талантом, успішно змагаючись з великими змістовими і технічними вимогами цього майстра фортепіянової творчости.

Марта Чапельська, Н. Йорк, кляса Е. Чапельської — виконала Бетговена Сонату оп. 31 д-моль з притаманною їй сконцентрованністю і детайлічним випрацюванням, полученим з добрим вичуттям клясичних мір музики Бетговена. Стиль її продуманої гри наскрізь зрівноважений і переконливий.

Ждана Кравців з Филаделфії, кляса Р. Савицького — вдумчиво і тонко - музикально інтерпретувала Брамса Інтермеццо б-моль, оп. 117, заблистіла брилянтною технікою в Прялці Мендельсона, дала багато поезії, красок і піяністичного уміння в „Берсез" Шопена, та темпераментно виконала Шумана „Авфшвунґ". Ждана Кравців, це шіснадцятилітня цьогорічна ґрадуантка УМІ, вже тепер дуже добра піяністка, готується до самостійного концерту і вступає в наступному сезоні на концертвий курс УМІ.

Ірина Кондра з Филаделфії, кляса Р. Савицького — теж цьогорічна ґрадуантка УМІ, виступила на концерті визначних напередодні власного рециталю у Филаделфії. З її обширного репертуару ми чули Скерцо ціс-моль Шопена, виконала з мистецьким полетом, Ліста 104-ий Сонет Петрарки, якого інтерпретація була на високому виразовому і технічному рівені, та славну Токкату Прокофієва, один з найтрудніших творів фортепіянової літератури. І. Кондра получує в собі чітку піяністичну індивідуальність і темперамент, з видатним музичним талантом.

Мелянія Байлова

Короткі Вістки

● **Французи** випродукували новий тип військового літака „Міраж IV". Це турбо - моторова машина, яка важить 60 тони і може вести атомові бомби на віддаль 1,800 миль (2,400 кілометрів). Такий літак відбув перший лет над Францією. Однак Франція не має ще власної атомової продукції.

● **У місцевості Воссестрал,** в Норвеґії, видобули з-під згарищ туристичного готелю ще 5 трупів. Таким чином 15 осіб — самі американські туристи — напевно згоріли, а про 9-х нема ніякого сліду. Ця трагедія сколихнула населення в усіх скандинавських країнах, наставлених головно на туристичний рух. Залунали голоси обурення, що принаджується туристів з цілого світу до готелів, позбавлених примітивної безпеки проти пожежі.

ЛОНДОНСЬКА МРЯКА В МАССЕНІ

(Закінчення зі стор. 2)

преси і фотографи стоять оподалік, загороджені жовтою стрічкою, і це дає нам ще більше почуття безпосередности та приватного характеру. Довкруги голосно захоплюються чарівністю королеви, стукають апарати аматорів і ледве чи хто слухає уважно привітальних слів Рокефеллера. Але при таких нагодах ніхто не говорить „на вітер", і чи не має глибшого значення, коли він вітає Єлисавету тільки як королеву Канади? Однак, нема часу застановлятися, бо треба обсервувати і нотувати кожну дрібницю. Співчуваємо Филипові, якого флянелеве европейське убрання ніяк не пасує до тропікальної вогкости того дня, обсервуємо, як американські пані безцеремонно стискають руку королеві зі звичайним „гав ар ю", завважуємо ,як дискретно Єлисавета стримує позіхання, і ось уже по церемонії. Ще один усміх, ще раз наші оплески, і почет від'їжджає на середину греблі. Там пишається найкращий граничний стовп, що нам довелося бачити — стрункий обеліск з алюмінію, спертий одним луком на канадійській, а другим на американській землі, — так званий „Міжнародний Пам'ятник Приязни".

Ця приязнь і тісна співпраця двох могутніх держав Північної Америки є темою коротких промов королеви, Ніксона і обидвох творців могутнього проєкту, Мозеса та Данкена. Єлисавета відкриває пам'ятник, і на цьому символічне свято закінчується. Англійські гості від'їжджають в один бік довжелезної греблі, а ми — в протилежний.

*

Годину пізніше наш літак підноситься вгору в напрямі на південь. Внизу Массена, озеро св. Лаврентія купаються в сонці, а може в своїй славі? Саме перед нами мейор Вагнер розгортає зі знудженням газету, не посвячуючи образові внизу ні одного погляду. Що для Ню Йорку, який бачив усіх монархів і президентів, переживання цього малого містечка?!

Але скромні громадяни Массени напевно розказуватимуть про сьогоднішній день ще роками своїм дітям і внукам, — тоді, коли зелені поля, що зараз під нами, будуть густо засіяні фабричними коминами нового промислового центру, який постане довкруги могутньої греблі, а густі дими нагадуватимуть старим людям „лондонську мряку", що перейшла в історію Канади й Америки 27-го червня 1959 року.

49 мільйонів мало б згинути в ЗДА під час атомової війни

Вашингтон. — Представник Уряду Цивільної Оборони і Мобілізації Юджін Квіндлен зізнавав в конгресовій підкомісії для справ атомової енергії і оцінював, що коли б прийшло до атомової війни між СССР і ЗДА, то в цій країні від вибухів пожеж і радіяції атомових бомб згинуло б 48,900,000 осіб, а 20,000,000 були б поранені але всі вони могли б пережити ту війну. Але всі ті 128,000,000 осіб, які пережили б атомову війну, були б наражжені ще на деякі пошкодження від радіяції. Представник підкомісії хотів знати, які наслідки були б від атомової атаки, коли б СССР скинув на 224 американські міста й промислові райони 263 водневі бомби. З усіх 48,900,000 вбитих 23 мільйони осіб мали б згинути вже в дні атаки. В загальному три особи з кожних чотирьох осіб у ЗДА могли б пережити атомову атаку. Дві великі бомби скинені на Ню Йорк, вбили б понад 6 мільйонів осіб, згідно з передбачуванням.

● **Адріян Цурковський**, син українського католицького священика о. Маркіяна Цурковського з Канади, закінчив цього року успішно відділ електрики на Люїсвільському університеті, Кентакі, ЗДА. Після одримання диплому новий професіоналіст перейшов на працю до м. Ст. Томас, Онт.

ПАМ'ЯТІ ОМЕЛЯНА ВОЛОСЯНСЬКОГО — КОЛИШНЬОГО УСС

В одній стрілецькій пісні зображено, як помирав в полі під черемхою УСС і нарікав, що при його смерті немає нікого з родини. Безрадна черемха могла зробити те, що прикрила стрілецьке тіло своїм білим квітом. І коли „рано вранці прийшли друзі поглядіти", то „за нічку стрільця січового вкрили квіти".

8-го квітня 1959 року прийшли друзі до одного з похоронних заведень в Ню Йорку, щоб „поглядіти" на побратима Омеляна Волосянського не „раннім-ранком", а пізно вечером, дехто прямо від фабричного станка, і його тіло не було засипане цвіом, а прикрите скитальчою дійсністю. Прикметник „скитальчий" популярний від 1919 року, коли по катастрофі в Західній Україні прийшлося нам подаватися за Збруч. І як почали в якусь нещасливу годину, то це скитання з малими перервами товаришить нам досьогодні — багатьом вже до гробової дошки. Омелян Волосянський помер 6-го квітня 1959 р. в одному із нюйоркських шпиталів.

Але ми скитались не лишень по чужих краях. Доводилось тулятися і на Рідних Землях, окупанти не могли забути колишнім Комбатантам, що вони одні відважилися зі зброєю в руках писати нову карту України. Тож як ті зайці гонені гончими собаками перелітали з повіту в повіт в Галичині, та з губернію в губернію по Зелений Клин включно, під Совєтами. Тому не дивуймося, що і Міля Волосянського по повороті зі студій в Чехії стрічаємо то як урядовця Матірної „Просвіти" у Львові, то як вчителя гімназійних курсів по містечках Галичини, то згодом як професора в Семінарії в Сокалі. Таке нестабільне життя і непевність матеріяльних основ не дозволила Покійному, як і соткам Йому подібних, заснувати родинної ватри, тож довелось їм своє життя прожити в самоті між чотирьох стін. Життя не було для Нього ласкаве, але він, за словами поета („державу завойовано, але нації не упокорено") був дальше гордий як колишній комбатант, і у приватному житті нікому не скаржився на свої злидні.

Коли здавалося, що в 1939 році по розваллі двох окупантів зреалізуються хоч частинно наші мрії, то по розчаруванні новим „визволителем", який приніс розстріли та шибениці, прийшлось в 1944-му році знов мандрувати „у світ за очі", на ще одну скитальщину. По звісних всім переживаттях в европейських „ДІПІ" таборах, почався останній акт скитальщини. Найприкрішим був він для самітників, до яких належав і наш Мільо. Не поталанило йому і за океаном, не видержували праці ні мускули ні нерви, тож на загал бідував. Бідив, але нікому не скаржився. Противно, працював, цікавився громадським життям нарівні з тими, для яких доля в Америці була ласкавіша. Дописував до преси, і навіть зі своїх скупих ощадностей оставив гарну бібліотеку. Не міг без книжки жити. Але він залишив ще одно. Кажуть, що людина нагою народжується і нагою йде в землю, та по собі нічого не залишає, то хіба в матеріяльному значенні, бо Покійник залишив по собі не тільки добрі спогади серед товаришів, але і той товариський флюїд, який притягав до столу численне товариство, де Покійник тільки показався. Все мав щось для оточення нового, інтересного, і був всіми люблений.

Покійний журився, що буде колись тягарем для оточення. Коли Всевишній покликав Його до своєї Хвали, то і над „сиротою Бог з калитою", — похоронили, як можна найкраще. Доказом симпатії і признання є те, що на Панахиді співав найкращий наш хор „Думка", була велика кількість Побратимів та Знайомих, три прощальні мови та одна згодом на цвинтарі. Так платить Громадянство заслуженим людям, принаймні після їх смерти.

Коли багато авторів у своїх посмертних згадках послуговується моттом зі стрілецької пісні „гине, гине в сірій мряці слід по журавлях", то в цьому випадку **належить** текст пісні змінити. Слова про сантиментальних журавлів належить заступити босвими соколами, які в 1914 році вилітали як УСС з гнізд Страбичева і Горонди на Закарпатській Україні на нерівний змаг з царським смоком. І з першою зграєю тих соколів, під проводом сотника Семенюка, відлітав під Сянки і Покійник — дня 10-го вересні 1914 року.

Не спочив знеможений незавидною Одисеєю життя у свобідній Україні, але спочив на гостинній Американській Землі, в Країні Свободи. В. И. П.

Андрій Кігічак

„Бояриня" Лесі Українки в Буенос Айресі

Буенос Айрес. — (сдо) Заходами режисера Юрія Григоренка, що, перед своїм виїздом до ЗДА, хотів би дати українській спільноті в Аргентині ще одну мистецьку виставу, 18-го липня ц. р. в сальоні „Просвіти" має бути виставлена „Бояриня" Лесі Українки. Як меценат вистави, що потребує значного вкладу капіталу, фіґурує п. Ф. Хомишин, відомий промисловець, що присвятився останніми часами також справі видання „Історії України" Дм. Дорошенка в еспанській мові. Режисерові Ю. Григоренкові українська спільнота в Б. Айресі вже завдячує декілька гарних вистав, з котрих особливо треба відзначити дві вистави „Лісової Пісні" Лесі Українки, що мала великий успіх і залишила по собі якнайкращий спогад. Головні ролі в „Боярині" гратимуть п. Рита Григоренківна та М. Голодик.

Під час добробуту збільшується купівля на кредит

Ню Йорк. — Рада Федеральної Резерви стверджує, що хоч в цій країні панує тепер добробут і зріст економіки, то число тих, які щораз більше купують на кредит, зростає, бо американці беруть на виплати авта, меблі, будують нові доми або купують старі, а також починають на кредит виїжджати закордон або відпочивати чи подорожувати по цій країні. Рада Федеральної Резерви ствердила, що в квітні ц. р. консумпційний кредит зріс до рекордової висоти і становив 45 більйонів, це значить, що був на 2,25 більйона більший, як у квітні 1958 року. Одну восьму кожного заробленого доляра видають американці на сплачування всяких рат. До цієї купівлі на рати причиняється те, що всі є певні своїх заробітків, і те, що беруть все на кредит, бо сподіваються пізніше заплатити доляром, який тратить вартість внаслідок інфляції.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим співвласниками 22-мільйонового майна організації!

В Ізраїлі криза уряду внаслідку продажу зброї Західній Німеччині

Єрусалим. — Ізраїльський прем'єр Давід Бен Гуріон зголосив димісію цілого уряду. Хоч він дістав в минулому тижні вотум довір'я від парляменту („кнессету"), проте він не захотів правити дальше з тими двома лівими партіями в урядовій коаліції, які голосували „проти", ставши в опозиції до продажу Ізраїлем Західній Німеччині 250,000 протитанкових гранат на суму 3,300,000 дол. Бен Гуріон зажадав, щоб міністри тих двох партій виступили з уряду, а коли вони цього не захотіли, то він зголосив димісію цілого уряду. Президент Ізраїлю Бен Цві доручив Бен Гуріонові залишитись при владі до часу осінніх цьогорічних виборів. В найближчих днях Бен Гуріон складе новий уряд з виключенням представників згаданих двох лівих партій. Бен Гуріон, який має тепер 73 роки, був від 1948 року вже п'ятикратно ізраїльським прем'єром. В грудні 1953 року він відійшов від державних справ і поселився на ріллі, але 2 листопада 1955 вернувся знову на становище прем'єра. Теперішня причина його зречення стала голосною в цілому світі подією з уваги на її тло: замирення Ізраїлю з Західньою Німеччиною, не зважаючи на 6 мільйонів жидів, винищених гітлерівським режимом.

Посадник Дітройту відмовився вітати заступника совєтського прем'єра Ф. Р. Козлова

Дітройт. — Посадник Дітройту Луїс Дж. Міріяні заявив, що він не буде вітати заступника совєтського прем'єра Фрола Р. Козлова. Посадник Міріяні відмовився офіційно вітати Фролова, хоч його просив про це державний секретар Крістіян Гертер. Міріяні відповів Гертерові, що населення Дітройту вороже відносилось до іншого заступника совєтського прем'єра Анастаса І. Нікояна, який в січні ц. р. відвідував Дітройт, і проти якого були ворожі демонстрації. Гертер просив Міріяні привітати Козлова, хоч „існують розходження мдж ЗДА і СССР". Також колишній праний дорадник сенатської комісії Роберт Дж. Морріс із Ню Джерзі виступив проти оваційних вітань Козлова.

Повінь знищила ціле село в Колюмбії

Ібаґе, Колюмбія. — Вночі з 30-го червня на 1-го липня страшна повінь знищила ціле село зі 150 мешканцями, забравши хати з людьми та стайні з худобою і все людське майно. Село спало і ніхто не сподівався катастрофи, тому таке велике число жертв в людях; числа втоплених досі не устійнили, бо вдалося виловити тільки коло 100 трупів із води. Вістка про цю катастрофу дійшла до міста Ібаґе (130,000 мешк.) 10 годин пізніше, хоч воно віддалене тільки на 8 миль від місця катастрофи. Коли вода впала, долина, в якому було село, була покрита трупами людей та частинами знищених хат та будинків.

Уряд плянує поліпшити передбачування погоди

Вашингтон. — Три урядові аґенції: летунство, Федеральна аґенція і Федеральне бюро погоди підписали контракт про побудову нових електронічних машин і автоматичних обсерваційних стацій, які поліпшать передбачування погоди. Нові електронічні машини на одну третю скорше подаватимуть нові обсерваційні здобутки, і внаслідок цього можна буде негайно узгляднювати всі зміни, які настали над землею, і які можуть мати вплив на погоду. Автоматичні стації погоди збиратимуть такі дані як тиснення повітря, температура, вологість і напрям вітру і передаватимуть до централь, де їх будуть опрацьовувати і передбачати погоду на найближчий час.

Слов'янські Літні Курси в Оттавському Університеті

Як кожного року в літньому сезоні Відділ Слов'янських Студій Оттавського Університету організує в липні ц. р. курси, в яких можуть брати участь не тільки регулярні студенти, але теж і вільні слухачі. Курси організується передусім для тих, які зайняті своєю професійною працею під час року, хочуть в часі вакацій системою літніх курсів осягнути академічний ступінь, спеціялізуючись у слов'янознавстві (література, історія, лінгвістика), що в його програму входять теж курси з українознавства.

Виклади зачинаються 2-го липня, кінчаються 4-го серпня. У більшості поодинокі виклади відбуваються або в першій половині курсу, яка триває від 2 до 18 липня, або з другій, що триває від 19 липня до 4 серпня. Залежно від добору предметів кандидат чи слухач може лишитися на цілому, або тільки на одній частині курсу.

Усі точні інформації та програму курсів на бажання висилає:

Department of Slavic Studies
UNIVERSITY OF OTTAWA
Ottawa, Ont., Canada

● В Ню Йорку переведено цікаву пробу з навчанням математики при допомозі телевізії. Після цієї спроби ствержено, що школярі, які постійно навчалися математики при допомозі телевізії по два рази на тижні, на 9,6% краще знають математику, ніж їхні колеґи, які переробляли цей самий матеріял нормальним шкільним способом.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Т-во „Свобода", Відд. 194, повідомляє членів, що чергові Збори Відділу вібудуться в п'ятницю, 10-го липня 1959 р., в залі ч. 22 УНДому в Ню Йорку, при 140 Друга Еве. Початок в год. 7:00 вечора. Прохаємо всіх членів взяти в цих Зборах, останніх перед вакаціями, численну участь. — Управа.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. — Управа Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 155, повідомляє, що Піврічні Збори відбудуться в п'ятницю, 10-го липня 1959 р., в залі УНДому при 760 Стейт вул., в год. 7-ій веч. Порядок Зборів: звіт Управи й Контр. Комісії за перший піврік. Проситься всіх членів прибути, вирівняти свої складки, а також відібрати дивіденди.—М. Фединишин, предсідник; М. Гурняк, кас.; І. Будняк, секр.

НЮАРК, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва ім. М. Грушевського, Від. 219, відбудуться в суботу 11-го липня 1959 р., в год. 7-ій веч. — М. Юров секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Відд. 204 повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 11-го липня 1959 р., в год. 7-ій веч., в залі Нар. Дому — 140 Секенд Еве., число залі 25. Проситься членів відібрати свої дивіденди. Далі, пригадується тим членам, що рішились взяти участь в 65-літній кампанії у приєднуванні нових членів, до УНСоюзу, щоб поспішились, бо Відділ ще далеко не виконав призначеної йому квоти. — Управа.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Мир", Віддл 324, повідомляє, що Звичайні Місячні Збори відбудуться в суботу, 11-го липня 1959 р., в год. 7ій веч. Проситься всіх тих, що платять річні, чвертьрічні й піврічні вкладки, платити згори, щоб опісля не наражуватися на суспендування. Великих сум наше Т-во платити за них не може. Приявність всіх членів на Зборах є дуже побажана, з огляду на деякі важливі справи. — С. Варабах, предс.; І. Струк, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Б-во св. І. Хрестителя, Відд. 270 повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 11-го липня 1959 р., в год. 6-ій веч., в приміщенні УНДому при 90-96 Фліт вул. Просимо прибути на Збори та перебрати дивідендучеки. — Т. Гіль, предс.; М. Варан, фін. секр., С. Островський, рек. секр.

Посмертна згадка

Анна КОЛОДА, — довголітня членкиня Відд. 112 УНСоюзу в Клівленді, Огайо, померла несподівано 6-го червня 1959 року. Похорон відбувся 9-го червня 1959 р., з церкви св. Петра й Павла на католицький цвинтар. Покійна полишила у великому смутку чоловіка Івана, синів Михайла й Теодора, доньки Наталію, та Настуню, 2 зятів, 2 невістки та 8 внуків. Похорон відбувся при участі 2 священиків, Родини, Членів С-ва Відділу та Приятелів. — Вічна Їй Пам'ять.

● РОЗШУКИ ●

Жорж і Дуся пошукують ГРИГОРІЯ і ПАРАНЬКУ ШУЛЯЄВА.
Хто знав би про них, або вони самі, прошу писати:
Georg P.
906 Spruce Street, Ap. 2A
Phila. 7, Pa., USA

ОРИСЮ СВАЧІЙ з дому ВОЙНАРОВСЬКА зі Станиславова, пошукують Вітчимішини.
Проситься писати на адресу:
E. KOROLUK
252 E. 4th Street
New York 9, N. Y.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ТАРЗАН, ч. 4,284. Вони не самі.

AT DAWN LASSA AWOKE IN GOOD SPIRITS. "LET'S GO, M'SIEU. I KNOW OF AN OASIS NOT TOO FAR DISTANT——"

"WHO CARES THAT WE ARE ALONE? WITH YOUR STRENGTH, SURVIVAL WILL BE EASY!"

BUT THEY WERE NOT ALONE... CRUEL, BALEFUL EYES WATCHED THEIR EVERY MOVE; EYES THAT THIRSTED FOR ALIEN BLOOD!"

Світанком Лесса пробудилася в доброму настрої. — Ходімо, пане, я знаю не далеко звідсіля оазу...

— Хто журиться тим, що ми самі? З вашою силою легко дамо собі раду!

Та вони не були самотні... Жорстокі, згубні очі спостерігали кожний їх рух; очі, які були спрагнені крови чужинців!